

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**Hotărârii Parlamentului nr. 266 din 23 decembrie 2011 cu privire la
rezultatele alegerilor ordinare pentru funcția de
Președinte al Republicii Moldova**

(Sesizarea nr. 37a/2011)

CHIȘINĂU

12 ianuarie 2012

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:
DI Alexandru TĂNASE, *președinte, judecător-raportor*,
DI Victor PUȘCAȘ,
DI Petru RAILEAN,
Dna Elena SAFALERU,
Dna Valeria ȘTERBEȚ, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 26 decembrie 2011, înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 26 decembrie 2011 în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin.(1) lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale de deputatul în Parlament, dl Mihai Godea, privind controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 266 din 23 decembrie 2011 cu privire la rezultatele alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

2. Autorul sesizării a pretins că, deoarece o parte din deputați au demonstrat buletinul de vot cu opțiunea exprimată, până la introducerea buletinului în urna de vot, nu a fost respectat caracterul secret al votului în procesul desfășurării alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, fiind astfel încălcate articolele 1, 2, 7, 8, 15, 39, 68, 71, 77, 78 din Constituție.

3. În ședința plenară publică, autorul sesizării a extins obiectul sesizării, solicitând verificarea constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 287 din 28 decembrie 2011 privind stabilirea datei alegerilor repetate a Președintelui Republicii Moldova.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 30 decembrie 2011 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Guvernului și Președintelui interimar al Republicii

Moldova. Nici una din autoritățile solicitate nu au prezentat Curții opiniile lor scrise.

6. La ședința plenară publică a Curții, autorul sesizării a participat personal. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de dl Vladimir Grosu, viceministru al justiției.

CONTEXT

7. Prin Legea nr.1115-XIV din 5 iulie 2000, Parlamentul a revizuit Constituția Republicii Moldova, modificând, între altele, articolul 78. Astfel, dacă până la acea dată Președintele era ales direct de către cetățeni, în urma revizuirii constituționale, Parlamentul a fost abilitat cu dreptul de a alege Președintele Republicii Moldova prin votul secret a 3/5 din deputați (61 de deputați).

8. La 2 decembrie 2011, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 239 prin care a stabilit data de 16 decembrie 2011 pentru desfășurarea alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Potrivit aceleiași Hotărâri, Comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, constituită prin Hotărârea Parlamentului nr. 200 din 20 octombrie 2011, a fost reactivată.

9. În conformitate cu Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, la 13 decembrie 2011 Comisia specială a înregistrat în calitate de candidat unic pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pe dl Marian Lupu.

10. În cadrul procesului de votare pentru alegerea Președintelui, o parte din deputați au demonstrat buletinul de vot cu opțiunea exprimată, până la introducerea buletinului în urna de vot.

11. La 16 decembrie 2011 a avut loc ședința specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova. Potrivit procesului-verbal al Comisiei speciale, în urma votării s-a stabilit următoarele: 58 voturi – pro, 3 – contra și 1 buletin gol (nevalabil).

12. La 23 decembrie 2011, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 266 prin care s-a luat act de informația privind totalizarea rezultatelor votării în cadrul alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova desfășurate la 16 decembrie 2011, prezentată de Comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Prin această hotărâre, de asemenea, Parlamentul a constatat că, în rezultatul alegerilor ordinare din 16 decembrie 2011, Președintele Republicii Moldova nu a fost ales.

13. Prin Hotărârea nr. 287 din 28 decembrie 2011, Parlamentul a fixat data de 15 ianuarie 2012 pentru desfășurarea alegerilor repetate pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

14. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1, 1994) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 78

Alegerea Președintelui

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 1234 din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (M.O. nr. 139-140/996, 2000):

Articolul 1

Alegerea Președintelui Republicii Moldova

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.”

Articolul 4

Crearea unei comisii speciale, atribuțiile ei

„(1) Parlamentul, la propunerea fracțiunilor parlamentare, instituie o comisie specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova [...] care:

[...]

e) organizează și asigură pregătirea și desfășurarea votării pentru candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova;”.

Articolul 6

Alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

„(1) Alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară în ședință publică specială a Parlamentului la data stabilită în condițiile art.2.

(2) Ședința publică specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova, precum și alegerile prezidențiale propriu-zise se consideră valide dacă la ele au participat cel puțin trei cincimi din numărul deputaților aleși (61 de deputați).

(3) În sensul prezentei legi, prin alegeri prezidențiale propriu-zise se înțelege înregistrarea prezenței deputaților la ședința publică specială, primirea buletinului de vot, votarea în modul stabilit de comisia specială.

(4) Dacă la alegerea Președintelui Republicii Moldova au participat mai puțin de trei cincimi din numărul deputaților aleși, se consideră că alegerile nu au avut loc, iar Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor.”

Articolul 8

Votarea

„(1) Votarea pentru candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova se efectuează în mod secret. [...]

(4) Deputații votează ștergând cu o linie din buletinul de vot numele candidaților contra cărora votează.”

16. Prevederile relevante ale Legii nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului (M.O. nr. 81-82/765, 1996, republicată M.O. nr. 50/237, 2007):

Articolul 89

Modalitățile de vot

„(1) Deputatul votează personal prin vot deschis sau **secret**.

[...]

(3) Votul secret se exprimă prin buletine de vot pentru numiri în funcție și prin mijloace electronice, în cazul adoptării legilor și hotărârilor.”

Articolul 143

Alegerea și instalarea în funcție a Președintelui Republicii Moldova

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales de către Parlament în conformitate cu prevederile art.78 din Constituție și ale Legii nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.”

ÎN DREPT

17. La 23 decembrie 2011, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 266 prin care s-a luat act de informația privind totalizarea rezultatelor votării în cadrul alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova desfășurate la 16 decembrie 2011, prezentată de Comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Prin această hotărâre, de asemenea, Parlamentul a constatat că, în urma alegerilor ordinare din 16 decembrie 2011, Președintele Republicii Moldova nu a fost ales.

18. Autorul sesizării consideră că actul contestat este neconstituțional, deoarece confirmă alegerile din 16 decembrie pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, care s-au desfășurat cu încălcarea prevederilor constituționale privind votul secret, prevederilor Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, precum și cu încălcarea procedurii de vot, stabilită de Comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

19. Curtea reține faptul că, în esență, sesizarea vizează respectarea de către Parlament a procedurii de alegere a Președintelui, prevăzută de articolul 78 din Constituție.

20. În acest context, Curtea reține că prerogativa care i-a fost acordată prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție privind controlul constituționalității hotărârilor Parlamentului presupune stabilirea corelației dintre actele contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

21. În același timp, Curtea reține că, în conformitate cu articolul 6 alin. (2) din Codul Jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională își stabilește ea însăși limitele de competență.

22. În acest context, pentru a stabili respectarea articolului 78 din Constituție, Curtea constată că este necesară verificarea respectării procedurii constituționale de alegere a Președintelui.

23. În același context, Curtea reamintește că, potrivit articolului 135 alin. (1) lit. e) din Constituție, Curtea Constituțională are atribuția de a confirma rezultatele alegerii Președintelui Republicii Moldova. În acest sens, Curtea are atribuția de a veghea la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea alegerilor Președintelui, conform principiilor democratice, cu respectarea dispozițiilor constituționale, legale și standardelor internaționale în domeniu. În înțelesul prevederii constituționale menționate, soluționarea sesizărilor care îi sunt adresate cu privire la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea alegerilor Președintelui ține de sfera sa de competență, în măsura în care

soluționarea contestațiilor nu intră în atribuțiile organelor electorale sau ale instanțelor judecătorești.

24. În partea ce ține de încălcarea modalității de exprimare a votului, prevăzute de articolul 8 alin.(4) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui, potrivit căruia „deputații votează ștergând cu o linie din buletinul de vot numele candidaților contra cărora votează”, prin substituirea acestei modalități de votare cu bifarea în dreptul candidatului pentru care se votează, Curtea consideră că aceasta nu ridică chestiuni pe terenul constituționalității, ci al legalității.

25. În lumina celor expuse, Curtea Constituțională va analiza procedura contestată a votării Președintelui prin prisma normelor constituționale invocate de autorii sesizării. În acest sens, Curtea va examina pretinsa încălcare a articolului 78 din Constituție combinat cu articolele 1 alin. (3), 2 alin.(1) și 7 din Constituție.

26. În partea ce ține de solicitarea de verificare a constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 287 din 28 decembrie 2011 privind stabilirea datei alegerilor repetate a Președintelui Republicii Moldova, formulată în ședința plenară publică, Curtea reține că aceasta este în conexiune directă cu Hotărârea Parlamentului nr. 266 din 23 decembrie 2011 cu privire la rezultatele alegerilor „ordinare” pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, data alegerilor „repetate” fiind fixată ca urmare a adoptării acestei hotărâri.

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 78 COMBINAT CU ARTICOLELE 1, 2 ȘI 7 DIN CONSTITUȚIE

27. Potrivit autorului sesizării, prin hotărârea contestată Parlamentul a luat act de informația privind totalizarea rezultatelor votării din cadrul alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 16 decembrie 2011, deși votarea s-a desfășurat cu încălcarea caracterului secret al votului, consfințit de articolul 78 din Constituție, care prevede următoarele:

„(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin **vot secret**.”

28. În același timp, autorul sesizării consideră că procedura prin care a avut loc votarea în cadrul alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, de care s-a luat act prin documentul contestat încalcă principiile statului de drept și a democrației, consacrate de articolul 1 din Constituție.

29. De asemenea, autorul sesizării consideră că, deoarece nu a fost respectată procedura de votare în cadrul alegerilor ordinare pentru funcția de

Președinte al Republicii Moldova, actul contestat încalcă articolul 2 din Constituție:

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și **prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.**”

30. În viziunea autorului sesizării, deoarece procedura votării pentru funcția de Președinte, prevăzută la articolul 78 din Constituție, nu a fost respectată, actul contestat nu are putere juridică potrivit articolului 7 din Constituție, care dispune:

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

A. Argumentele autorului sesizării

31. Potrivit autorului sesizării, clauza stabilită în articolul 78 alin.(1) din Constituție, reiterată în articolul 8 alin.(1) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, are un caracter imperativ și trebuie să fie respectată întocmai de către deputații în Parlament care participă la alegerea șefului statului.

32. Autorul sesizării consideră că modalitatea de exprimare a voinței alegătorului (în cazul dat – deputatul) și trebuie să fie necondiționat secretă, ceea ce înseamnă că deputații în Parlament trebuie să voteze pentru candidații la funcția de Președinte în așa condiții, încât voința lor să nu poată fi cunoscută și influențată de nimeni.

33. În susținerea poziției sale, autorul sesizării invocă Hotărârea nr. 39 din 4 decembrie 2000 privind interpretarea unor prevederi ale art. 78 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova (M.O. nr. 152, 2000) și o serie de documente internaționale privind alegerile democratice și votul secret.

34. Autorul sesizării pretinde că încălcarea principiului votului secret constituie o viciere de fond a alegerilor din 16 decembrie 2011 pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și, deoarece numărul de votanți care au încălcat caracterul secret al votului este considerabil, aceste alegeri nu puteau fi confirmate ca fiind desfășurate legal și urmau a fi declarate nule pentru motivul încălcării procedurii de votare.

35. Autorul sesizării consideră că, în cazul invalidării Hotărârii Parlamentului nr. 266 din 23 decembrie 2011 cu privire la rezultatele alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pe cale de consecință, urmează a fi invalidată și Hotărârea Parlamentului nr.287 din 28 decembrie 2011 privind stabilirea datei alegerilor repetate a Președintelui Republicii Moldova.

B. Argumentele autorităților

36. Reprezentanții autorităților au recunoscut că există o problemă cu privire la întinderea protecției constituționale a votului secret, solicitând dezvoltarea de către Curte a concluziilor sale statuate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 39 din 4 decembrie 2000 privind interpretarea unor prevederi ale articolului 78 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

C. Aprecierea Curții

1. Considerații generale

37. Votul secret este o metodă electorală, prin care se asigură confidențialitatea opțiunii alegătorului, urmărindu-se scopul ca acesta să nu fie intimidat sau influențat.

38. Votul secret a devenit cunoscut sub numele de „vot australian” și este definit ca având patru elemente: a) un buletin de vot oficial tipărit din fonduri publice; b) pe care sunt înscrise numele tuturor candidaților pentru alegeri și toate propunerile; c) distribuite la secția de votare și d) sunt marcate de către alegători în secret.

39. Majoritatea statelor membre ale Consiliului Europei nu impun cerința caracterului secret al votului în Parlament pentru desemnarea în anumite funcții. Totuși, există o serie de state în care pentru anumite decizii în Parlament este prevăzut votul secret: Albania – normă constituțională pentru alegerea Președintelui, Armenia, Austria, Belgia, Finlanda, Franța, Ungaria, Lituania, Monaco, Olanda, Portugalia, San Marino (Studiul comparat al Comisiei de la Veneția „Privind secretul votului în contextul alegerilor desfășurate de Parlament”, 2007).

40. Potrivit Comisiei de la Veneția, principiul votului secret are menire de a asigura onestitatea electorală, deși, în majoritatea statelor, are forță constituțională doar în cadrul alegerilor prin sufragiu universal direct sau indirect, și nu există un standard european, care ar putea fi folosit pentru a stabili o excepție generală de la practica votului deschis în timpul ședințelor Parlamentului în cazul numirilor individuale.

41. În Rezoluția nr. 1590 (2007) „Votul secret – Codul European de conduită cu privire la votul secret, inclusiv liniile directorii pentru politicieni, observatori și alegători” Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a subliniat:

„3. Asigurarea secretului votului, prin urmare, rămâne un aspect cheie al alegerilor libere și corecte. Acesta protejează alegătorii împotriva oricăror amenințări care ar putea afecta opțiunile lor și garantează libertatea lor de gândire și convingerile lor politice și de altă natură. Votul secret este o parte integrantă a legitimării procesului democratic. El asigură că cetățenii sunt capabili să se exprime liber, că reprezentanții

aleși sunt cu adevărat reprezentativi și că organele legislative și executive sunt legitime, contribuind astfel la încrederea publicului în instituțiile statului.

4. În timpul procesului electoral și în interiorul secției de votare, secretul votului presupune nu numai dreptul, ci și o obligație pentru alegători să păstreze secretul votului lor. Odată votul exprimat, nimeni nu poate avea acces la buletine pentru a descoperi cum cineva a votat.”

2. Concluziile Curții

42. În conformitate cu dispozițiile articolului 78 alin. (1) din Constituție, Președintele Republicii Moldova se alege de către Parlament prin **vot secret**, iar articolul 8 alin.(1) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova prevede că **votarea** pentru candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova se efectuează **în mod secret**. De altfel, aceasta este singura dispoziție constituțională cu caracter procedural referitoare la organizarea și desfășurarea alegerilor Președintelui, în raport cu care Curtea Constituțională este chemată să se pronunțe.

43. Curtea observă că procedura de votare a Președintelui Republicii Moldova de către Parlament a constituit obiectul Hotărârii Curții Constituționale nr. 39 din 4 decembrie 2000 privind interpretarea unor prevederi ale articolului 78 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, în care a statuat următoarele:

„Analiza prevederilor menționate permite să se tragă concluzia că **alegerea șefului statului de către Parlament printr-o altă modalitate decât prin vot secret este interzisă**. Cu alte cuvinte, clauzele stabilite în art. 78 alin. (1) din Constituție și art. 8 alin. (1) din Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000 au un **caracter imperativ și trebuie să fie respectate întocmai de către deputații în Parlament care participă la alegerea Președintelui Republicii Moldova**.

Textele normelor, cuprinse în art. 78 alin. (1) din Constituție și în art. 8 din Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000, stabilesc că exprimarea voinței alegătorului și modalitatea de exprimare a ei trebuie să fie **necondiționat secretă**. Aceasta înseamnă că deputații în Parlament trebuie să voteze pentru candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova în așa condiții, încât **voința lor să nu poată fi cunoscută și influențată de nimeni**. [...]

Interpretarea logico-gramaticală și sistematică a sintagmei “vot secret” din art. 78 alin. (1) din Constituție permite Curții Constituționale să tragă concluzia că această sintagmă este un **caracter al dreptului de vot** și exprimă posibilitatea oferită deputaților în Parlament de a-și manifesta liber voința cu privire la candidații propuși la funcția de Președinte al Republicii Moldova, fără ca această manifestare să poată fi cunoscută de alții.”

44. În acest context, având în vedere normele constituționale și practica sa anterioară, Curtea reiterează imposibilitatea derogării de la caracterul secret al votului pentru alegerea Președintelui, deoarece acesta derivă dintr-o normă constituțională imperativă.

45. În același timp, luând în considerație opinia autorităților expusă în ședința publică și ținând cont de circumstanțele particulare ale cauzei, Curtea consideră necesar să dezvolte concluziile sale expuse în Hotărârea nr. 39 din 4 decembrie 2000, menționată *supra*.

46. Astfel, Curtea observă că din textul Constituției nu rezultă posibilitatea derogării de la caracterul secret al votării în cazul alegerii Președintelui. O dovadă în acest sens este faptul că, dacă în alte cazuri Constituția utilizează expresia „*cu votul [...]*”, fără a preciza dacă acesta trebuie să fie deschis sau secret (a se vedea articolele 74, 81, 82, 89, 98, 106, 111, 141, 143 din Constituție), în acest caz Constituția utilizează indicativul „*este ales*”, cu precizarea „*prin vot secret*”, fără a prevedea excepții sau, cel puțin, posibilitatea legiuitorului de a reglementa situații de exceptare. Redacția articolului 78 indică clar voința legiuitorului constituant de a aplica această garanție constituțională în cazul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii (ordinare, repetate). **Această protecție se extinde de la primirea buletinului de vot până la plasarea acestuia în urna de vot sigilată, astfel încât opțiunea exprimată să nu poată fi identificată.**

47. În condițiile în care caracterul secret al votării este stabilit expres de Constituție, Curtea consideră că acesta este o condiție *sine qua non* pentru desfășurarea și validitatea alegerilor Președintelui. În acest context, Curtea reține că, în prezenta cauză, prin amploarea lor, încălcările au fost de natură să influențeze decisiv rezultatele finale ale alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

48. În același timp, Curtea observă că organismele și instrumentele internaționale nu diferențiază garanțiile votului secret în funcție de exprimarea acestuia în cadrul alegerilor prin sufragiu universal direct sau indirect și în cadrul ședințelor Parlamentului pentru a face numiri individuale.

49. **Curtea reține că aceste garanții urmează a fi asigurate în cadrul tuturor exercițiilor electorale prin vot secret, indiferent de tipul scrutinului.**

50. În acest context, Curtea subliniază că deputații, în calitate de reprezentanți ai poporului și exponenți ai suveranității, urmează să respecte regulile de drept și să constituie un model de comportament civic și politic pentru cetățeni, inclusiv în cadrul exercițiilor electorale.

51. De asemenea, Curtea reține că secretul votului nu este numai un drept fundamental, dar, de asemenea, o obligație. Prin urmare, renunțarea la dreptul la vot secret nu exonerează deputații de obligația de a asigura secretul votului, or la ea nu se poate renunța. În acest context, funcționarii electorali sunt obligați să ia măsuri pentru a evita orice manifestare care încalcă secretul votului.

52. Reieșind din cele expuse mai sus, Curtea constată că la desfășurarea procedurii de alegere a Președintelui din 16 decembrie 2011 au fost încălcate în mod flagrant normele articolului 78 și, implicit, ale articolelor 1 și 2 din Constituție. Drept urmare, Hotărârea Parlamentului nr. 266 din 23 decembrie 2011 cu privire la rezultatele alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și, implicit, Hotărârea Parlamentului nr. 287 din 28 decembrie 2011 privind stabilirea datei alegerilor repetate a Președintelui Republicii Moldova, urmează a fi declarate neconstituționale.

53. Având în vedere constatările de mai sus, Curtea nu consideră necesar să examineze încălcarea celorlalte norme constituționale de la articolele 8, 15, 39, 68, 71 și 77, invocate de autorul sesizării.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul Jurisdicției Constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se declară neconstituționale* Hotărârea Parlamentului nr. 266 din 23 decembrie 2011 cu privire la rezultatele alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și Hotărârea Parlamentului nr. 287 din 28 decembrie 2011 privind stabilirea datei alegerilor repetate a Președintelui Republicii Moldova.

2. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 12 ianuarie 2012

HCC nr. 1

Dosarul nr.37a/2011

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67 din Codul juridicției constituționale

1. La 12 ianuarie 2012 Curtea Constituțională a emis Hotărîrea privind controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.266 din 23 decembrie 2011 „Cu privire la rezultatele alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova”.

Nefiind de acord cu concluziile la care a ajuns Curtea Constituțională în hotărîrea sa, îmi expun opinia separată.

2. Consider că Hotărîrea Parlamentului nr.266 nu putea face obiect al controlului constituționalității.

3. După cum rezultă din Hotărîrea nr.266, Parlamentul a luat act de informația privind totalizarea rezultatelor votării, prezentată de Comisia specială de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, și a constatat că, în urma alegerilor ordinare din 16 decembrie 2011, Președintele Republicii Moldova nu a fost ales.

4. Potrivit DEX-ului, „a lua act” înseamnă a declara în mod formal că a luat cunoștință de ceva. Prin urmare, Hotărîrea Parlamentului nr.266 nu conține norme de drept și nu produce efecte juridice, mai mult ca atît, hotărîrea atestă o situație consumată.

5. Reieșind din dispozițiile art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(3), art.6 alin.(1) și alin.(2) din Codul juridicției constituționale, Curtea Constituțională examinează numai chestiuni ce țin de competența sa, **în exclusivitate probleme de drept**. Astfel, sînt supuse controlului constituționalității numai actele ce conțin norme de drept.

6. Norma de drept (juridică) este o regulă de conduită prescrisă, impersonală, repetabilă, expresie a puterii publice, a cărei respectare este obligatorie în raporturile dintre subiecții de drept și se aplică unei serii întregi de situații concrete.

7. Adoptarea legilor, hotărîrilor și moțiunilor constituie atribuția de bază a Parlamentului (art.66 lit.a) din Constituție). Potrivit Legii nr.780-XV din 27 decembrie 2001 „Privind actele legislative”, hotărîrile Parlamentului sînt acte legislative subordonate legilor.

Parlamentul poate adopta hotărâri cu caracter individual și alte hotărâri care nu conțin norme de drept.

Aprecierile politice date de Parlament nu fac domeniul jurisdicției constituționale.

8. Astfel, avînd în vedere că hotărîrea contestată nu conține norme de drept, iar obiectul sesizării nu este atribuit prin lege la domeniul controlului constituționalității, sesizarea nu putea fi admisă spre examinare.

9. Cu atît mai mult, cu cît considerațiile expuse în sesizare vizau doar circumstanțe de fapt, autorul sesizării neinvocînd în mod expres nici o normă din Hotărîrea Parlamentului nr.266 care ar putea contraveni prevederilor Constituției.

10. Nu era de competența Curții nici exercitarea controlului legitimității votării pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova la etapa respectivă. Potrivit art.79 alin.(1), art.135 alin.(1) lit.e) din Constituție și art.11 alin.(2) și (3) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, Curtea confirmă rezultatele **alegerii** Președintelui Republicii Moldova în baza hotărîrii Parlamentului prin care se constată că Președintele Republicii Moldova **este ales**, în baza informației privind totalizarea rezultatului votării, prezentată de Comisia specială.

11. Nici Constituția, nici Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui nu conțin reglementări care ar abilita Curtea Constituțională cu dreptul de validare sau invalidare a rezultatelor **alegerilor ordinare** pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, cu atît mai mult, nu este de competența Curții Constituționale examinarea constituționalității rezultatelor turului întîi de scrutin, care a finalizat cu nealegerea Președintelui.

12. În opinia mea, principiile și normele procedurale legale de exercitare a votului secret în cadrul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 16 decembrie 2011 au fost respectate.

13. Este indiscutabil faptul că nu este posibilă derogarea de la caracterul secret al votului pentru alegerea Președintelui, deoarece acesta derivă dintr-o normă constituțională imperativă și este o condiție *sine qua non* pentru desfășurarea alegerilor Președintelui. În § 37 al hotărîrii Curtea subliniază că votul secret este o metodă electorală, prin care **se asigură** confidențialitatea opțiunii alegătorului, urmărindu-se scopul ca acesta să nu

fie intimidat sau influențat. Aici aș sublinia diferența existentă între votul alegătorului în general și votul politic al deputatului în Parlament.

14. În dreptul constituțional secretul votului este interpretat ca un drept-garanție, ce are menirea de a asigura exprimarea liberă a opțiunii votantului. Faptul că unul din deputați a putut să voteze fără a răspunde solicitării de a face public votul exprimat dovedește că această prevedere a legii funcționează atunci când persoana dorește să se prevaleze de ea. Astfel, consider că demonstrarea buletinului de vot la ieșirea din cabina de vot nu este o încălcare a principiului votului secret, ci este o manifestare a voinței politice a deputatului.

15. În ședința plenară nu au fost aduse probe care ar demonstra că Președintele Republicii Moldova nu a fost ales în primul tur de scrutin pe motivul că deputații au făcut public buletinul de vot după ieșirea din cabina de vot. Este de menționat că Președintele Republicii Moldova n-a fost ales, deoarece candidatul n-a întrunit numărul necesar de voturi.

16. Consider inacceptabile concluziile Curții expuse în § 47 al hotărârii, potrivit cărora „prin *amplarea lor*, încălcările au fost de natură să influențeze **decisiv** rezultatele finale ale alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova”, deoarece nici procesul verbal al Comisiei speciale, nici Hotărârea Parlamentului nr.266 nu atestă astfel de circumstanțe. În ședința plenară, la fel, n-au fost aduse probe în acest sens. Prin urmare, această concluzie a Curții este eronată. În baza căror probe Curtea a ajuns la concluzia despre „amplarea încălcărilor,” din Hotărârea Curții nu rezultă acest lucru. La fel, nu este clar dacă divulgarea secretului votului de către un deputat va conduce la invalidarea alegerilor Președintelui Republicii Moldova.

17. În §46 al hotărârii Curtea a dat o interpretare cazuală a dispozițiilor art.78 din Constituție, subliniind că „**Această protecție se extinde de la primirea buletinului de vot până la plasarea acestuia în urna de vot sigilată, astfel încât opțiunea exprimată să nu poată fi identificată.**” În opinia mea, interpretarea dată de Curte la acest capitol nu a produs claritate în problema abordată.

18. Categoriec nu sînt de acord cu decizia Curții de a declara drept neconstituțională Hotărârea Parlamentului nr.287 din 28 decembrie 2011 „Privind stabilirea datei alegerii repetate a Președintelui Republicii Moldova”.

În ședința plenară autorul sesizării nu a adus nici un argument de neconstituționalitate a hotărîrii în cauză, n-a invocat nici un articol din Constituție care a fost încălcat la emiterea actului contestat.

Curtea Constituțională n-a argumentat neconstituționalitatea hotărîrii în cauză, subliniind doar, în §52, că această hotărîre „implicit” urmează a fi declarată neconstituțională. Mai mult ca atît, Curtea a exercitat controlul constituționalității unui act nepublicat în Monitorul Oficial. În acest caz Curtea și-a arogat atribuții improprii.

19. Pentru considerentele expuse, reiterez că nu a existat nici un temei jurisdicțional pentru a exercita controlul constituționalității hotărîrilor Parlamentului nr.266 din 23 decembrie 2011 și nr.287 din 28 decembrie 2011.

Elena SAFALERU
Judecător al Curții Constituționale

12 ianuarie 2012